

**Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет лісового господарства,
деревооброблювальних технологій та
землевпорядкування
Кафедра лісових культур, меліорацій та
садово-паркового господарства**

ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА

**Методичні вказівки
до проходження переддипломної практики**

**для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
денної та заочної форм навчання
спеціальності 206 «Садово-паркове господарство»**

**Харків
2024**

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет лісового господарства, деревооброблювальних технологій
та землевпорядкування
Кафедра лісових культур, меліорацій та
садово-паркового господарства

ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА

Методичні вказівки
до проходження переддипломної практики
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
денної та заочної форм навчання
спеціальності 206 «Садово-паркове господарство»

Затверджено рішенням
навчально-методичної комісії
факультету лісового господарства,
деревооброблювальних технологій
та землевпорядкування
Протокол № 5
від 08 листопада 2024 р.

Харків
2024

УДК 635.9
П27

Схвалено на засіданні кафедри лісових культур, меліорацій
та садово-паркового господарства
Протокол № 3 від 07 листопада 2024 р.

Рецензенти:

І. С. Нейко, доктор с.-г. наук, доц., доцент кафедри лісового та садово-паркового господарства Вінницького національного аграрного університету;
С. А. Шевченко, доктор техн. наук, доц., доцент кафедри деревооброблювальних технологій та системотехніки лісового комплексу Державного біотехнологічного університету,

П27 Переддипломна практика: методичні вказівки до проходження переддипломної практики для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 206 «Садово-паркове господарство» / ДБТУ; уклад.: С. І. Познякова, А. А. Суска, Ю. М. Біла, І. М. Швиденко, А. Г. Булат, Л. І. Кравченко, С. П. Распопіна, В. П. Пастернак, В. В. Назаренко О. Б. Величко, М. М. Діденко, В. В. Горошко, А. В. Гармаш – Харків, 2024. – 33 с.

Методичні вказівки розроблено відповідно до освітньо-професійної програми «Садово-паркове господарство». У виданні представлені загальні вимоги та основні завдання переддипломної практики, вимоги до оформлення звітних документів та алгоритм підготовки і захисту звіту про проходження практики.

Методичні вказівки призначені здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 206 «Садово-паркове господарство».

УДК 635.9

Відповідальна за випуск: С. І. Познякова, канд. с.-г. наук, доц.

© С. І. Познякова, А. А. Суска,
Ю. М. Біла, І. М. Швиденко,
А. Г. Булат, Л. І. Кравченко,
С. П. Распопіна, . П. Пастернак,
В. В. Назаренко О. Б. Величко,
М. М. Діденко, В. В. Горошко,
А. В. Гармаш. 2024.
© ДБТУ, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. Загальні вимоги до проходження переддипломної практики..	5
2. Мета та основні завдання переддипломної практики	6
3. Організація і проведення переддипломної практики	8
4. Зміст і програма практики	10
Змістовий модуль 1. Аналіз літературних джерел за темою досліджень	10
Змістовий модуль 2. Проведення наукових досліджень	11
Змістовий модуль 3. Аналіз результатів досліджень	14
5. Підведення підсумків переддипломної практики	16
5.1. Звітні документи, які подаються на кафедру після закінчення практики	16
5.2. Структура звіту	16
5.3. Загальні вимоги оформлення тексту звіту	18
5.4. Оформлення щоденника	20
6. Захист звіту про проходження переддипломної практики	21
7. Критерії оцінювання звіту	22
Список використаних та рекомендованих джерел	24
Додатки.....	27

ВСТУП

Методичні вказівки до проходження переддипломної практики здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти розроблені відповідно до чинного законодавства України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Положень у Державному біотехнологічному університеті [19, 20, 21].

Програму переддипломної практики розроблено згідно з фаховими компетентностями магістра. Вона є основним навчально-методичним документом для здобувачів і наукових керівників від навчального закладу та підприємства – бази практики, який визначає порядок і принципи проведення переддипломної практики зі спеціальності «Садово-паркове господарство».

Переддипломна практика є обов'язковою освітньою компонентою освітньо-професійної програми «Садово-паркове господарство» другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 206 «Садово-паркове господарство».

Тривалість практики 180 годин (6 кредитів ECTS).

Переддипломна практика є підсумком підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, що проводиться перед захистом магістерських робіт. Під час практики здобувачі поглиблюють і закріплюють теоретичні знання з науково-практичних і методичних підходів щодо фахової діяльності, збирають фактичний матеріал для виконання кваліфікаційної магістерської роботи.

Практика здобувачів проходить у колективній та індивідуальній формах, які тісно пов'язані та доповнюють одна одну. Колективна форма передбачає консультації, бесіди з фахівцями, екскурсії тощо.

Індивідуальна форма – це безпосереднє вивчення програмних питань переддипломної практики, виконання відповідних розрахунків, проведення досліджень, необхідних для підготовки звіту з практики й написання кваліфікаційної роботи.

1 ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ПРОХОДЖЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Переддипломна практика передбачає засвоєння теоретичного матеріалу та отримання практичних навичок, ознайомлення з діяльністю підприємства – бази практики, участь у виробничих процесах, збір матеріалу для написання кваліфікаційної роботи, зустрічі із представниками підприємства, захист звіту з практики.

Переддипломна практика проводиться на базі підприємств, організацій, установ, з якими Державний біотехнологічний університет уклав відповідні договори. Крім того, здобувачі можуть самостійно обирати місце проходження практики, узгоджуючи з керівником практики та з дозволу завідувача кафедри лісових культур, меліорацій та садово-паркового господарства. Перевага надається підприємствам, що мають досвід в організації і проведенні робіт з озеленення та благоустрою територій, вирощування садивного матеріалу; науково-дослідним організаціям і проектним установам, де здобувачі мають можливість отримати теоретичні знання та практичні навички.

Розпочинаючи проходження переддипломної практики керівник практики від кафедри видає індивідуальне завдання, яке розробляється відповідно до конкретних умов (тематики і завдань кваліфікаційної роботи, можливостей підприємств проходження практики).

Здобувачі обов'язково мають пройти інструктаж з техніки безпеки. Проведення інструктажу здійснюється під час проведення установчих зборів, на сьогодні в онлайн-форматі. Керівник практики, під час установчих зборів також ознайомлює здобувачів із вимогами до проходження практики, надає направлення, щоденник практики та методичні рекомендації.

Термін проходження переддипломної практики регулюється графіком навчального процесу, робочим навчальним планом, відповідно до освітньо-професійної програми «Садово-паркове господарство».

Після закінчення терміну переддипломної практики здобувачі звітують про результати проходження практики. Основним звітним документом є звіт з переддипломної практики, підготовлений згідно вимог. Обов'язковим документом також є щоденник практики, який відображає поточну діяльність та етапи виконання завдань. Звіт з практики здобувачі захищають після закінчення практики, в день, призначений завідувачем кафедри, за присутності керівника практики та комісії.

2 МЕТА ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Мета переддипломної практики – забезпечення взаємозв'язку між науково-теоретичною та практичною підготовкою магістрів, розвиток навичок і вмінь аналітичної і дослідницької діяльності, збір матеріалів для написання кваліфікаційної роботи, практична робота спільно з фахівцями підприємства з впорядкування та озеленення територій, оволодіння практичними навичками виконання кваліфікаційної роботи.

Завдання практики:

- вивчення організаційної структури бази практики як об'єкта садово-паркового господарства;
- аналіз спеціальної літератури та іншої науково-технічної документації, досягнень вітчизняної та зарубіжної науки щодо садово-паркового господарства;
- ознайомлення із сучасними методами ведення садово-паркового господарства в Україні та країнах світу;
- збір, обробка, аналіз та систематизація науково-технічної інформації по темі досліджень;
- участь у проведенні наукових досліджень;
- участь у впровадженні розроблених технічних рішень і проектів, в наданні технічної допомоги при реалізації проектів;
- розрахунок економічної ефективності проєктованих заходів і технологічних процесів;
- вміння аналізувати теоретичний та практичний матеріал, надавати в науково обґрунтованій формі висновки;
- розробка рекомендацій щодо впровадження результатів наукових досліджень.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми «Садово-паркове господарство» здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти під час проходження переддипломної практики повинні набути таких компетентностей та результатів навчання:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері садово-паркового господарства та у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

Загальні компетентності

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.
2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
6. Здатність розробляти та управляти проектами.

Спеціальні (фахові) компетентності

4. Здатність до управління об'єктами садово-паркового господарства, їх функціонального використання, охорони, захисту та організації робіт з урбомоніторингу і інвентаризації об'єктів садово-паркового господарства, об'єктів культурної спадщини.

5. Здатність складати кадастри зелених насаджень.

10. Здатність здійснювати технічні розрахунки в проектах, техніко-економічне обґрунтування і функціонально-вартісний аналіз ефективності проєктованих заходів.

13. Здатність планувати та здійснювати збір, обробку, аналіз і систематизацію науково-технічної інформації з теми дослідження, обирати методики і засоби розв'язання складних задач професійної діяльності.

14. Здатність до отримання нових знань та проведення прикладних досліджень в галузі садово-паркового господарства, узагальнення та систематизації отриманої інформації.

Програмні результати навчання

2. Організовувати та здійснювати роботи з урбомоніторингу і інвентаризації на об'єктах садово-паркового господарства, природних і культурних ландшафтів та складання кадастру зелених насаджень.

4. Оцінювати економічну ефективність пропонуваних рішень.

5. Пропонувати та організовувати еколого-біологічні та технологічні заходи створення та утримання об'єктів садово-паркового господарства, природних і культурних ландшафтів.

7. Здійснювати ефективне управління об'єктами садово-паркового господарства, природними і культурними ландшафтами з урахуванням технологічних, правових, економічних, екологічних та інших аспектів.

10. Розробляти проєкти об'єктів озеленення, садово-паркового господарства та ландшафтно-архітектури, реставрації та реконструкції об'єктів озеленення, культурної спадщини; проєктувати зимові сади в інтер'єрах офісних і житлових будівель, озеленення покрівель, оранжерейні і тепличні комплекси.

3 ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Керівництво практикою здійснює викладач кафедри лісових культур, меліорацій та садово-паркового господарства і керівник - консультант від підприємства. Керівник від університету закріплюється наказом ректора. Консультант призначається наказом керівництва підприємства.

Керівник практики від університету зобов'язаний:

- забезпечити проведення всіх організаційних заходів перед початком практики (ознайомлення здобувачів із вимогами до проходження практики, інструктаж з техніки безпеки та методичне забезпечення);
- здійснювати наукове та методичне керівництво здобувачами;
- визначати й конкретизувати завдання відповідно до програми залежно від специфіки роботи;
- систематично перевіряти роботи, які виконують здобувачі, проводити консультації та надавати рекомендації щодо збору даних;
- здійснювати контроль за забезпеченням підприємством належних умов праці, за виконанням здобувачами внутрішнього розпорядку;
- перевірити звіт про проходження практики, оцінити рівень його виконання та практичну значущість;
- перевірити наявність характеристики і відгуку від консультанта з боку підприємства, наявність заповненого і підписаного ним щоденника;
- надати завідувачу кафедри лісових культур, меліорацій та садово-паркового господарства звіт про результати проходження практики і пропозиції щодо її удосконалення;
- брати участь у роботі комісії з захисту звітів про проходження практики.

Керівник від підприємства організовує проходження практики закріплених за ним здобувачів, керує їх практичною роботою, надає відповідну інформацію для написання звіту.

Керівник практики від підприємства зобов'язаний:

- забезпечити здобувачів необхідною інформацією відповідно до завдання і програми практики;

- організувати зв'язок здобувачів з іншими фахівцями підприємства;
- сприяти процесу формування у здобувачів практичних навичок та вмінь щодо виконання певних видів робіт;
- надати відгук про проходження практики та характеристику здобувача.

Здобувач зобов'язаний під час проходження практики:

- перед початком практики одержати направлення на практику та програму практики на кафедрі лісових культур, меліорацій та садово-паркового господарства;
- суворо дотримуватися правил техніки безпеки та внутрішнього розпорядку, що діють на підприємстві - базі практики;
- вивчити структуру бази практики як об'єкта садово-паркового господарства, дані природно-історичних та природно-кліматичних умов району розташування підприємства;
- здійснювати всі види робіт, передбачені програмою та індивідуальним планом-графіком, у встановлені терміни;
- проектувати і організувати технологічні процеси на об'єктах садово-паркового господарства;
- проводити спостереження, вимірювання у складі наукових експериментів, аналізувати результати і формулювати висновки, брати участь у виконанні окремих розділів наукових досліджень;
- оцінювати економічну ефективність виробництва і проектів, що розробляються;
- регулярно заповнювати щоденник, записувати результати проведених робіт;
- надавати керівникові практики інформацію про виконану роботу;
- подати керівнику практики від підприємства звіт про виконання програми практики;
- після закінчення практики подати на кафедру звіт про проходження практики, щоденник, засвідчений консультантом, відгук консультанта на звіт про практику, характеристику здобувача за час перебування його на практиці;
- захистити звіт про практику перед затвердженою комісією.

4 ЗМІСТ І ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

АНАЛІЗ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ ЗА ТЕМОЮ ДОСЛІДЖЕНЬ

Аналіз літературних джерел передбачає вивчення як вітчизняного, так й міжнародного досвіду проведення досліджень, пов'язаних із темою кваліфікаційної роботи; огляд основних досягнень та проблемних питань, які будуть розглядатися в процесі підготовки кваліфікаційної роботи; аналіз науково-технічної документації, яка використовується в галузі садово-паркового господарства, застосування її за темою досліджень; вивчення організаційної структури бази практики як об'єкта садово-паркового господарства; ознайомлення з науковими методами досліджень, підбір методики для власних досліджень; вивчення природно-кліматичних умов регіону досліджень.

Напрями, які є актуальними в садово-парковому господарстві, які здобувач може досліджувати під час проходження переддипломної практики: благоустрій та озеленення території, реконструкція об'єктів садово-паркового господарства, квіткове оформлення території та формування квітників, топіарне мистецтво, інтродукція рослин закритого і відкритого ґрунту, аналіз дендрофлори парку, лісопарку, розмноження рослин і вирощування посадкового матеріалу, шкідники та хвороби декоративних рослин, заходи боротьби з ними тощо [1, 2, 12, 13, 15, 16, 18, 24 – 30].

Огляд літератури має базуватися на вивченні монографій, наукових статей у наукових виданнях, авторефератів дисертацій, електронних ресурсів, переважно за останні п'ять років, меншою мірою рекомендується звертатися до підручників, навчальних посібників, довідників тощо.

Для написання літературного огляду з теми здобувач повинен проаналізувати не менше ніж 70 літературних джерел: наукових статей у збірниках і періодичних виданнях, монографій, навчальних посібників тощо. Багато наукових статей можна знайти у мережі Internet за адресою: <https://scholar.google.com.ua/>

Особливу увагу слід приділити аналізу наукових публікацій, що індексуються міжнародними базами даних Scopus та Web of Science та патентам на винахід, промисловий зразок.

Обов'язковим є вивчення організаційної структури підприємства – бази практики, як об'єкта садово-паркового господарства. Характеристика об'єкта має включати історичні дані формування та розвитку території, місце розташування об'єкта, інвентаризаційні відомості, техніко-економічні показники тощо. Результати цих напрацювань слід представити окремим розділом або підрозділом у звіті.

Важливим є аналіз природно-кліматичних умов регіону досліджень, оскільки кліматичні умови обумовлюють особливості поширення видів рослин та ведення садово-паркового господарства. Результати цих досліджень слід представити окремим розділом у звіті.

Здобувач має ознайомитися з науковими методами досліджень за обраною темою, підібрати методики для власних досліджень. Основою наукової роботи, під час проходження переддипломної практики, є вибір відповідної методології та методів дослідження, які дозволять у найбільш повній мірі отримати, систематизувати та проаналізувати інформацію, необхідну для якісної підготовки кваліфікаційної роботи. До цих методів відносять: спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент [5].

Розроблені чисельні методики, які можуть використовуватися під час проведення наукових досліджень на об'єктах садово-паркового господарства [3, 4, 12, 13, 15]. Методика визначення декоративності деревних рослин часто застосовується на практиці, оскільки декоративність рослин має вирішальне значення в озелененні будь якої території [9, 10, 11].

Методика досліджень наводиться окремим розділом у звіті.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Наукове дослідження – це діяльність, спрямована на вивчення об'єкта з метою встановлення закономірностей його побудови та розвитку, а також на подальше використання отриманих знань у практичній діяльності.

Наукові дослідження поділяють на фундаментальні та прикладні. У межах переддипломної практики здійснюють прикладні дослідження.

Прикладні дослідження – це вид діяльності, спрямованої на отримання та використання знань для вирішення прикладних проблем, що виникають у практичній діяльності людей.

Наукове дослідження під час виконання магістерської роботи здійснюють у такій послідовності:

- формулювання наукової проблеми з урахуванням її актуальності;
- визначення мети, завдань, об'єкта і предмета наукового дослідження;
- визначення методики дослідження;
- збирання даних і аналіз інформації;
- узагальнення результатів наукового дослідження та формулювання висновків;
- літературний виклад матеріалів дослідження – підготовка звіту з практики;
- апробація наукових результатів.

Наукове дослідження відповідно до індивідуального завдання має прикладний характер, його мета – вирішення практичних завдань. Тому для того, щоб сформулювати мету дослідження, необхідно виявити прикладну проблему. Прикладна проблема – це ситуація, що виникла на практиці, яка характеризується протиріччям між існуючим і бажаним станом. Вирішити завдання – означає ліквідувати розрив між двома станами.

У меті дослідження реалізується наукова проблема. У меті висвітлюють, які практичні заходи пропонують для ліквідації розриву між існуючим і бажаним станом.

Об'єкт дослідження – це явище (предмет чи процес), яке породжує проблемну ситуацію і тому обрано для вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. Предмет дослідження – це закономірності функціонування та розвитку об'єкта, різноманітні його властивості тощо, це та сторона в об'єкті, яку обирають для вивчення.

Методика наукового дослідження – це сукупність методів і прийомів, необхідних для проведення певного дослідження. Методика – це вчення про особливості застосування окремого методу чи системи методів [5].

Під час проведення наукових досліджень необхідно використовувати методи:

- спостереження;
- порівняння;
- вимірювання;
- експеримент.

Спостереження – систематичне цілеспрямоване вивчення об’єкта. Дас змогу отримати первинну інформацію про об’єкт дослідження у вигляді сукупності емпіричних тверджень.

Порівняння – це процес встановлення подібності або відмінності предметів та явищ дійсності, а також знаходження загального, притаманного двом або кільком об’єктам.

Вимірювання – це процедура визначення числового значення певної величини за допомогою одиниці виміру.

Експеримент – це такий метод вивчення об’єкта, який пов’язаний з активним і цілеспрямованим втручанням дослідника в природні умови існування предметів і явищ або створенням штучних умов, необхідних для виявлення його відповідної властивості [5].

У процесі вибору методів дослідження необхідно брати до уваги:

- об’єкт, предмет дослідження;
- мету і завдання дослідження;
- ступінь практичної апробації методів і методик;
- взаємні доповнення та зв’язок різних методів;
- умови дослідження (наприклад, можливості доступу до інформації, на основі якої здійснюватиметься аналіз);
- можливості та обмеження різних методів із погляду точності й надійності.

Проведення натурних досліджень на об’єктах садово-паркового господарства може включати інвентаризацію насаджень, яка проводиться відповідно до Інструкції з технічної інвентаризації зелених насаджень населених місць України [8, 22, 23]. Результати інвентаризації обов’язково наводяться у додатках до звіту, а потім і до кваліфікаційної роботи.

Останнім часом приділяють велику увагу введенню в садово-паркове господарство нових видів і культиварів. Багаторічна діяльність з інтродукції та акліматизації деревних рослин наукових установ та садівників-аматорів дала змогу значно збільшити асортимент декоративних деревних рослин. Здобувачі мають детально ознайомитися із переліком видів і культиварів на об’єктах садово-паркового господарства [17, 18].

Важливим напрямом досліджень є композиційний аналіз території об’єкта садово-паркового господарства. Композиційний аналіз території здійснюється з метою визначення її потенціалу – місць розміщення видових та панорамних точок огляду, перспектив тощо [14].

Композиційний потенціал території залежить від її ландшафтних особливостей. Важливе значення має рельєф – підвищення рельєфу обумовлює розташування оглядових локацій, а пониження – може бути використане для формування куточків усамітнення тощо. Насадження можуть виконувати роль елементів обмеження простору, формувати композиційні осі. Наявність водойм може обумовлювати формування довкола них композиційних вузлів, а самі водойми, можуть виконувати функцію акцентів та композиційних осей [14].

Заслугує на особливу увагу тема колористики у сучасному ландшафтному дизайні – використання гармонійних поєднань кольору під час створення квітників, деревних і кущових груп, формування паркових масивів тощо. Також тема важлива і для теоретичного вивчення, зокрема, виявлення залежності між впливом кольору на психофізіологічний стан людини та використання його з метою створення середовища, яке сприятиме комфортному відпочинку або підвищенню працездатності, залежно від функціональних особливостей садово-паркового об'єкта [14].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕНЬ

Визначення емпіричної бази дослідження та аналіз інформації. Емпіричні дослідження – це спосіб отримання наукових фактів під час спостереження, експерименту, які визначають якісні та кількісні характеристики об'єктів і явищ. Базою досліджень є інформація, що характеризує стан проблеми на об'єкті практики.

Джерелами інформації для проведення аналізу (оцінювання) результатів, підготовки звіту з практики, написання магістерської дипломної роботи є форми статистичної та оперативної звітності, звіти про результативність різних напрямів діяльності підприємства, внутрішні документи підприємства, спостереження та вимірювання, інша оперативна і періодична документація.

Узагальнення результатів дослідження та формулювання висновків. Результати наукових досліджень потребують осмислення та узагальнення.

Основними прийомами наукових узагальнень є:

– універсалізація, яка полягає в тому, що виявлені загальні моменти і властивості розповсюджуються на всі можливі випадки;

– ідеалізація, яка полягає в уявному конструюванні об'єктів, яких не існує в дійсності;

– концептуалізація, яка полягає у використанні категорій і понять, запозичених з інших теорій;

– синтез, в основу якого покладено процедуру поєднання різних елементів об'єкта в єдине ціле. Завдяки синтезу відбувається узагальнення аналітично виділених та вивчених особливостей об'єкта;

– індукція як формулювання логічних висновків шляхом узагальнення даних емпіричних методів дослідження. Результатом є висновок про загальні властивості всіх об'єктів, які належать до однієї групи, на основі спостережень за великою кількістю одиничних факторів (статистичної вибірки).

Аналіз та обробка отриманих результатів досліджень має включати опис даних, порівняння їх з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних науковців, складання узагальнювальних таблиць, побудову графіків, статистичний аналіз. Обробка отриманої інформації здійснюється з використанням програмного забезпечення Excel тощо.

Результати власних досліджень у звіті мають бути представлені окремим розділом і представлені згідно чинних вимог [6].

Логічним завершенням досліджень є висновки, які є найважливішими науковими та практичними його результатами. Висновки – це стислий виклад наукових результатів, що формулюють за темою наукової проблеми.

У висновках коротко підводяться підсумки дослідження, по пунктах формулюються основні результати, рекомендації щодо ефективнішого проведення певних заходів на об'єктах садово-паркового господарства. Висновки мають відповідати поставленим завданням. У висновках необхідно зазначити не тільки те позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, а й недоліки та проблеми що існують в вирішенні певних завдань.

Програму переддипломної практики розроблено згідно з фаховими компетентностями здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. Вона є основним навчально-методичним документом для здобувачів і наукових керівників від навчального закладу та від підприємства – бази практики, який визначає порядок і принципи проведення переддипломної практики зі спеціальності 206 «Садово-паркове господарство».

5 ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

5.1. Звітні документи, які подаються на кафедру після закінчення практики

1. **ДОГОВІР** про спільну навчально-виробничу та наукову діяльність між Державним біотехнологічним університетом та підприємством-базою практики (має бути підписаний до початку практики).
2. **НАПРАВЛЕННЯ НА ПРАКТИКУ** (видається або відправляється на підприємство – базу практики).
3. **ХАРАКТЕРИСТИКА** здобувача з місця проходження практики.
4. **ЗВІТ** про проходження переддипломної практики.
5. **ЩОДЕННИК** проходження переддипломної практики.

Здобувач згідно з графіком до закінчення практики подає керівникові практики від підприємства звіт і заповнений щоденник практики.

Керівник практики від підприємства, за умови позитивної оцінки звіту, готує характеристику здобувача, де оцінює виконання ним програми та завдань практики. Характеристика здобувача і щоденник мають бути підписані керівником практики від підприємства та затверджені печаткою підприємства. Після отримання цих документів здобувач подає звіт на кафедру лісових культур, меліорацій та садово-паркового господарства для перевірки керівником від кафедри.

Керівник практики від кафедри розглядає звіт і дає відгук із рекомендацією до захисту перед комісією. У разі підготовки звіту не за вимогами, наведеними нижче, його повертають для доопрацювання.

5.2. Структура звіту

Звіт про проходження практики є важливим етапом переддипломної практики та підготовки кваліфікаційної роботи, тому він має бути логічно пов'язаний із напрямом досліджень, які складають зміст і результати кваліфікаційної роботи [6, 20].

Обсяг, зміст і порядок представлення у звіті зібраних матеріалів визначається програмою практики, індивідуальними завданнями, базою проведення практики, а також особливостями проведених у межах

підприємства досліджень. Звіт є індивідуальною роботою здобувача, що висвітлює результати його роботи.

Звіт складається зі вступу, пояснювальної записки, висновків і додатків. Обсяг пояснювальної записки з висновками складає 25 – 30 сторінок.

Зразок оформлення титульного аркуша звіту з переддипломної практики наводиться у додатку А.

У вступі дають коротку характеристику підприємства, характеризують напрями і результати його діяльності.

В основній частині звіту розкривають усі питання, передбачені програмою практики, описують усі види виконуваних робіт.

Висновки висвітлюють основні результати проходження практики.

У звіті наводять список використаних літературних джерел, інтернет-джерел, оформлення яких здійснюється відповідно до ДСТУ 8302:2015 [7]. Приклади оформлення списку використаних літературних джерел наведено у додатку Б.

У додатках наводять ті матеріали, які є допоміжними, але не ввійшли до загальної структури звіту (фото, графічні матеріали, технологічні карти).

ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА ЗВІТУ З ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ

ЗМІСТ.

ВСТУП.

РОЗДІЛ 1 АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ.

РОЗДІЛ 2 ПРИРОДНО-КЛІМАТИЧНІ УМОВИ РЕГІОНУ
ДОСЛІДЖЕНЬ.

РОЗДІЛ 3 МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ.

РОЗДІЛ 4 РЕЗУЛЬТАТИ ВЛАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.

РОЗДІЛ 5 ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ЗАПРОЕКТОВАНИХ ЗАХОДІВ.
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.

ДОДАТКИ.

5.3. Загальні вимоги оформлення тексту звіту

Текст звіту друкується на одному боці аркуша паперу формату А4 (210×297 мм), через 1,5 інтервали - з використанням шрифту текстового редактора – Times New Roman, 14-й кегль, з дотриманням таких відступів від краю сторінки: лівий - 30 мм, верхній, нижній - 20 мм, правий - 10 мм.

Заголовки структурних частин звіту: «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» набирають великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів набирають малими буквами (окрім першої прописної) з абзацного відступу та виділяють жирним шрифтом. Крапка в кінці заголовків та підзаголовків не ставиться. Кожен розділ слід починати з нової сторінки, а підрозділи продовжують на попередній сторінці.

Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць подають арабськими цифрами.

Першою сторінкою звіту є титульна сторінка, яку включають до загальної нумерації сторінок, але не нумерують. Номери сторінок проставляють у правому верхньому куті.

ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ не нумерують як розділи.

Номер розділу ставлять після слова "РОЗДІЛ". Підрозділи нумерують у межах кожного розділу, використовуючи номер розділу і порядковий номер підрозділу, між якими ставиться крапка, наприклад, «1.1» (перший підрозділ першого розділу). Потім у тому самому рядку розміщують заголовок підрозділу.

Ілюстрації (рисунок), таблиці розміщують після першого згадування в тексті. Їх нумерують у межах кожного розділу арабськими цифрами за порядком розміщення. Номер ілюстрації (таблиці) складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації (таблиці), відокремлених крапкою, наприклад, табл. 1.1, табл. 3.2, табл. 5.2; рис. 1.1, рис. 3.6. У разі посилання на ілюстрацію (таблицю) слід писати: «... відповідно до рис. 1.1».

Ілюстрації

Усі ілюстрації (рисунок, схеми, графіки, карти, креслення тощо) називають словом «рисунок» і розміщують безпосередньо після тексту, де

вони згадуються вперше, або на наступній сторінці, або у додатках. На всі ілюстрації слід давати посилання в тексті. Якщо ілюстрація створена не автором звіту, необхідно дотримуватися вимог чинного законодавства про авторські права. Креслення, рисунки, схеми, графіки, діаграми повинні відповідати вимогам стандартів. Номер ілюстрації, її назва та пояснювальні підписи розміщуються послідовно під ілюстрацією. Ілюстрації позначаються словом “Рис.” і нумеруються послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 3.1. (перший рисунок третього розділу).

Таблиці

Цифровий матеріал, як правило, оформлюється у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати назву, яка відтворює її зміст. Таблицю розташовують безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці повинні бути посилання в тексті звіту.

Нумерація таблиць здійснюється в межах розділу. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, наприклад, “Таблиця 2.1”. Слово “Таблиця” з відповідним номером вирівнюють по правому краю. Таблиця повинна мати назву, котра розміщується над нею та друкується симетрично до тексту. Назва та слово “Таблиця” починаються з великих літер.

Посилання на використані літературні джерела

Під час написання звіту здобувач має посилатися на джерела, з яких матеріали або окремі результати наводить у роботі.

Посилання в тексті звіту на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним квадратними дужками, у таких формах:

– у дослідженнях Т. О. Іваненка [5] показано, що ...

– В.О. Гончаренко [12] вважає, що ...

«встановлено [2, 5, 27]», «досліджено [6, 11]», «у роботах [1-7]» тощо.

Також слід наводити цитати. Загальні вимоги до цитування такі: а) текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий в джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання; б) цитування повинно бути повним, без

довільного скорочення авторського тексту; в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело.

Список використаних літературних джерел

Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до вимог міжнародних і державного стандартів з обов'язковим наведенням назв праць. Бібліографічний опис списку використаних джерел у кваліфікаційній роботі оформлюється здобувачем з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» [7]. Приклади оформлення списку використаних літературних джерел наведено у додатку Б.

Додатки

Додатки оформлюються як продовження звіту на наступних його сторінках та розміщуються у порядку появи та посилань у тексті звіту. Кожний додаток має починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої, симетрично стосовно тексту сторінки. Праворуч над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово “Додаток _____” і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Ґ, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Один додаток позначається як додаток А. Нумерація додатків здійснюється в межах кожного розділу. Наприклад, додатки до першого розділу: А.1, А.2 і т. ін.; додатки до другого розділу: Б.1, Б.2, Б.3 і т. ін.; додатки до третього розділу: В.1, В.2, В.3 і т. ін. У разі посилання у тексті на додатки, вказується їх номер, наприклад дод. А.1.

5.4. Оформлення щоденника

Важливою частиною звітної документації є щоденник практики, ведення якого під час проходження практики є обов'язковим. Заповнення щоденника розпочинається з першого дня практики. Щоденник заповнюється кожний день перебування на підприємстві і має містити опис виконаних здобувачем робіт. В останній день перебування здобувача на підприємстві керівник практики від підприємства записує в щоденнику свій відгук про якість роботи здобувача та підписує щоденник.

6 ЗАХИСТ ЗВІТУ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

На захисті звіту здобувач має показати глибокі знання в галузі садово-паркового господарства з усіх питань, передбачених програмою практики.

Здобувач готує до захисту доповідь і презентацію, в якій показує фотографії, зняті під час практики, рисунки, таблиці, графіки, що відображають результати проведених досліджень.

Публічний захист звітів проводиться у встановлені завідувачем кафедри терміни, за наявності позитивної характеристики і відгуку керівника практики від кафедри. Склад комісії призначається деканатом.

За результатами захисту звіту виставляється оцінка.

У разі отримання незадовільної оцінки під час захисту звіту, здобувач направляється на додаткове проходження практики з метою доопрацювання звіту. Інакше він не допускається до іспитів і захисту кваліфікаційної роботи і може бути відрахований за невиконання навчального плану.

Підготовка презентації до захисту звіту

Основна мета презентації - це забезпечення стислого та наочного подання основних результатів проходження практики. Презентацію до звіту рекомендується виконувати за допомогою програмного забезпечення *Power Point* і дотримуватися таких вимог:

- тривалість доповіді 5 – 7 хвилин;
- рекомендована кількість слайдів 10 – 15;
- текст, наведений на слайді, повинен легко читатися;
- слайди не повинні бути перенавантажени інформацією.

Рекомендована структура презентації:

слайд 1 – назва університету, кафедри, підприємства проходження практики, прізвище доповідача та керівників, рік проходження практики;

слайд 2 – мета і завдання практики;

слайд 3 – характеристика підприємства-бази проходження практики.

На наступних слайдах подаються результати досліджень, отримані в процесі проходження переддипломної практики і представлені у звіті. На останніх одному-двох слайдах наводяться загальні висновки.

7 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗВІТУ

Відмінно / А / 90-100 балів:

– звіт підготовлено на високому методичному рівні та повністю відповідає вимогам цих методичних вказівок; містить елементи наукової новизни окремих питань; має практичне значення;

– здобувач під час захисту звіту виявив глибоке розуміння основних проблемних питань із теми досліджень, досконале володіння матеріалом, надав кваліфіковані відповіді на всі поставлені питання.

Добре / В / 82-89 балів, С / 75-81 бал:

– звіт підготовлено на високому методичному рівні та повністю відповідає вимогам цих методичних вказівок;

– здобувач під час захисту звіту виявив добре розуміння основних питань з теми індивідуального завдання, володіння матеріалом, дав кваліфіковані відповіді на поставлені запитання, але припустився окремих неточностей; наявні несуттєві зауваження щодо змісту й оформлення звіту.

Задовільно / D / 66-74 бали, E / 60-65 балів

– у звіті висвітлено переважну більшість питань практики, але звіт підготовлено з недотриманням зазначених вимог;

– здобувач під час захисту звіту виявив неглибоке розуміння основних питань із теми досліджень, у засвоєнні навчального матеріалу мають місце суттєві неточності, відповіді неглибокі, містять істотні помилки. Характеристика здобувача загалом позитивна.

Незадовільно / FX / 35-59 балів виставляють, якщо у звіті висвітлено не всі питання. На запитання членів комісії здобувач не міг дати задовільних відповідей, відсутні необхідні знання і вміння.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
75 – 81	C		
66 – 74	D	задовільно	
60 – 65	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Асортимент дерев, кущів та ліан для ландшафтного будівництва України / С. І. Кузнецов та ін. Київ: Компринт, 2020. 321 с.
2. Бреус Н. Ю. Декоративність гарноквітучих кущів ранньовесняного періоду в колекційних фондах ботанічних садів Києва. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.10. С.40-44.
3. Гатальська Н. В. Методика визначення дендрологічної цінності та рівня збереженості ландшафтних об'єктів на прикладі парків-пам'яток садово-паркового мистецтва на території Центральнопридніпровської височинної області. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Вип. 25.6. С. 36-43.
4. Гатальська Н. В. Науково-методичні підходи оцінювання культурно-історичної цінності парків. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2017. т. 27. № 4. С. 32–35. URL: <https://doi.org/10.15421/40270406>
5. Дзюблюк О. В., Чайковський Я. І. Методологія наукових досліджень і написання дипломних робіт: Навчально-методичний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2010. 108 с.
6. ДСТУ 3008:2015. Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання. Нац. Стандарт України. Вид. офіц. [чинний від 2017-07-01]. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 32 с.
7. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. Стандарт України. Вид. офіц. [Укладено вперше ; чинний від 2016–07–01]. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.
8. Інструкція з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України: Наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 24.12.2001 № 226. Дата оновлення: 17.06.2014. – Електрон. текст. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0182-02>, (дата звернення 05.08.2024).
9. Кохановський В. М., Мельник Т. І., Коваленко І. М., Мельник А. В. Комплексна оцінка декоративності голонасінних рослин. Декоративна дендрологія: навчальний посібник. Суми: ФОП Цьома С. П., 2019. 263 с.
10. Кохановський В. М. Барна М. М., Барна Л. С., Мельник Т. І. Методичні аспекти оцінювання декоративності деревних рослин відділу *Magnoliophyta* за сукупністю морфологічних ознак та ознак життєздатності. *Вісник Сумського національного аграрного університету* Серія «Агрономія і біологія», Вип. 1 (39), 2020 <https://doi.org/10.32782/agrobio.2020.1.6>

11. Кохановський В. М Барна М. М., Барна Л. С., Мельник Т. І. Методичні аспекти оцінювання декоративності деревних рослин відділу *PINOPHYTA* за сукупністю морфологічних ознак та ознак життєздатності. *Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту. Сер. Біол.*, 2020, № 1–2 (79). С. 18-35. DOI: 10.25128/2078-2357.20.1-2.3 1
12. Кохно М. А., Кузнецов С. І. Методичні рекомендації щодо добору дерев та кущів для інтродукції в Україні. Київ: Фітосоціоцентр, 2005. 48 с.
13. Лось С. А., Орловська Т. В., Григор'єва В. Г. Рекомендації зі створення лісонасінної бази найперспективніших інтродуцентів деревних рослин. Харків. 2008. 34 с.
14. Методичні рекомендації до організації та проведення переддипломної практики (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання зі спеціальності 206 – Садово-паркове господарство, освітньо-професійна програма «Садово-паркове господарство»). Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. Н. В. Гатальська. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2024. 35 с.
15. Олексійченко Н. О., Мавко М. С., Гатальська Н. В. Колорит паркових ландшафтів: теоретичні та прикладні аспекти: монографія. Біла Церква, Видавець Пшонківський ОВ. 2019 . 356 с.
16. Піхало О. В. Біологічні та екологічні особливості зростання вуличних насаджень в історичній частині м. Києва. Автореф. дис. канд. с/г. наук: спец. 06. 03. 01. Київ, 2011. 24 с.
17. Познякова С. І., Лось С. А. Декоративна дендрологія. Голонасінні: навч. посіб. Харків : Факт, 2024. 325 с.
18. Познякова С. І., Ситнік І. Й., Сєвідов В. П. Дендрологічний парк ХНАУ імені В.В. Докучаєва: фотоальбом. Харків: ХНАУ, 2016. 52 с.
19. Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин: Електрон. текст. дані. URL: <https://biotechuniv.edu.ua/pro-universitet/publiczna-informatsiya/normativna-baza/>, (дата звернення: 05.08.2024).
20. Положення про підготовку і захист кваліфікаційних робіт здобувачами Державного біотехнологічного університету: Електрон. текст. дані. URL: <https://biotechuniv.edu.ua/pro-universitet/publiczna-informatsiya/normativna-baza/> (дата звернення: 08.08.2024).
21. Положення про практичне навчання здобувачів вищої освіти: Електрон. текст. дані. URL: <https://biotechuniv.edu.ua/pro-universitet/publiczna-informatsiya/normativna-baza/> (дата звернення: 05.08.2024).

22. Про благоустрій населених пунктів: Закон України від 06.09.2005 № 2807-IV. Дата оновлення: 08.07.2023. – Електрон. текст. дані. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-15>, (дата звернення 05.08.2024).
23. Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України: Наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10. 04. 2006 № 105. Електрон. текст. дані. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-06> (дата звернення: 05.08.2024).
24. Пузріна Н. В., Мешкова В. Л. Шкідники і збудники хвороб деревних декоративних рослин (частина 2): навч. посіб. Київ: РВВ НУБіП України, 2024. 219 с.
25. Пушкар В. В. Дизайн квітників: навч. посіб. за ред. проф. С. А. Антоновича. К.: Альтерпрес, 2007. 336 с.
26. Пушкар В. В. Квітникарство відкритого ґрунту: навч. посіб. Частина 1. К.: ДАКККіМ, 2006. 172 с.
27. Ситнік І. Й. Каталог дендрофлори дендропарку ХНАУ: довідкове видання. Харків: ХНАУ, 2016. 36 с.
28. Ситнік І. Й. Парки ХНАУ. Харків: ХНАУ, 2017. 158 с.
29. Швиденко І. М. Газони і луківництво: курс лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання за спец. 206 «Садово-паркове господарство». ДБТУ. Харків, 2024. 100 с.
30. Швиденко І. М. Квітникарство та дизайн квітників: курс лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання за спец. 206 «Садово-паркове господарство»; ДБТУ. Харків, 2024. 224 с.

Титульний аркуш звіту з переддипломної практики

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лісового господарства, деревооброблювальних технологій
та землевпорядкування

Кафедра лісових культур, меліорацій
та садово-паркового господарства

ЗВІТ
ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ
на тему _____

Виконав: здобувач другого
(магістерського) рівня
Спеціальність 206 «Садово-паркове
господарство»
Курс Група

Керівник від ЗВО:

Керівник від підприємства:

Харків–2024

**ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ ВІДПОВІДНО ДО ДСТУ 8302:2015
«БІБЛЮГРАФІЧНЕ ПОСИЛАННЯ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ
ТА ПРАВИЛА СКЛАДАННЯ»**

Книги	
<i>Приклади</i>	<i>Однотомні видання</i>
один автор	<p>Станкевич С. В. Шкідники олійних капустяних культур України : навч. посібник / Держ. біотехнол. ун-т. Житомир, 2022. 242 с.</p> <p>Антощенкова В. В. Системи та механізми інноваційного розвитку підприємств галузі тваринництва в системі управління продовольчою безпекою : монографія. Харків : Друкарня Мадрид, 2021. 340 с.</p> <p>Скворчевська Є. Л. Порівняльна педагогіка : конспект лекцій для здобувачів перш. (бакалавр.) рівня вищ. освіти спец. 015 Професійна освіта, 015.37 Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології, для здобувачів ден. та заоч. форм навчання / Держ. Біотехнол. ун-т. Харків, 2022. 117 с.</p>
два автори	<p>Смачило В. В., Божидай І. І. Формування конкурентної стратегії агропромислових підприємств : монографія / Держ. біотехнол. ун-т. Харків : ФОП Рейтинг, 2022. 176 с.</p> <p>Спольнік О. І., Каліберда Л. М. Електромагнетизм : підручник. Харків : Міськдрук, 2017. 276 с.</p> <p>Сумець О. М., Сиромятніков П. С. Виробнича логістика: технічні системи і прийоми раціоналізації переміщення матеріальних потоків : навч. посібник. Харків : ТОВ ПромАрт, 2018. 100 с.</p>
три автори	<p>Семенюк Д. П., Петренко О. В., Якушенко Є. М. Обладнання для холодильної та електромагнітної обробки харчових продуктів. Ч. 1 : навч. посібник. Харків : ДБТУ, 2022. 184 с.</p> <p>Винограденко С. О., Макєєва Л. М., Степаненко Т. О. Практикум з геодезії / Держ. біотехнол. ун-т. Харків : ДБТУ, 2022. 75 с.</p> <p>Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю., Скубій І. В. Політологія : підручник. Харків : Вид-во Стеценко І. І., 2017. 180 с.</p>

чотири і більше авторів	<p>Основи біохімії у тваринництві : навч. посібник / О. Ф. Чечуй та ін. Держ. біотехнол. ун-т. Харків : ДБТУ, 2022. 161 с.</p> <p>Економічні розрахунки в інженерній діяльності на прикладах задач електроенергетики : підручник / М. М. Черемісін та ін. Харків : ФОП Панов А. М., 2018. 228 с.</p> <p>Українсько-англійський словник термінів технологічних систем ремонтного виробництва / О. І. Сідашенко та ін. Харків, 2016. 412 с.</p>
автор(и) редактор(и) упорядник(и) (автор-укладач(и))	<p>Методи аналізу соціологічних даних : методичні рек. для здобувачів спец. 054 Соціологія, перш. (бакалавр.) рівень освіти / Держ. біотехнол. ун-т ; авт.-уклад. І. С. Нечітайло. Харків : ДБТУ, 2022. 64 с.</p> <p>Облаштування об'єктів агробізнесу: навч. посібник / М. В. Марченко та ін. ; за ред.: О. В. Нанки, О. А. Науменко. Харків : Діса Плюс, 2018. 434 с.</p>
без автора	<p>Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В. Я. Тацій (голова) та ін. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2012. 1128 с.</p> <p>Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Генеза, 2004. 736 с.</p> <p>Наука і методика : зб. наук.-метод. пр. Вип. 27 / НМЦ інформ.-аналіт. забезпечення діяльності аграр. ВНЗ "Агроосвіта". Київ : Агроосвіта, 2014. 74 с.</p>
<i>Багатотомні видання</i>	
<i>Приклади</i>	<p>Енциклопедія історії України: у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с.</p> <p>Семенюк Д. П., Петренко О. В., Якушенко Є. М. Обладнання для холодильної та електромагнітної обробки харчових продуктів : навч. посібник. у 2 ч. Ч. 1 / Держ. біотехнол. ун-т. Харків: ДБТУ, 2022. 184 с.</p> <p>Заїка П. М. Теорія сільськогосподарських машин. Т.1. Ч.1. Машини та знаряддя для обробітку ґрунту : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. Харків : Око, 2001. 443 с.</p>
<i>Інші видання</i>	
автореферати дисертацій	<p>Абашнік В. О. Філософія в Харківському університеті: історія інституцій, праць та персоналій (1804-1920) : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня д-р філософ. наук, 09.00.05 - історія філософії. Дніпропетровськ, 2015. 34 с.</p> <p>Войтов А. В. Підвищення ефективності діагностування гідростатичних приводів сільськогосподарських машин за динамічними характеристиками під навантаженням : автореф. дис. ... канд. техн. наук : 05.05.11. Харків, 2018. 20 с.</p>

дисертації	<p>Сєвідов І. В. Удосконалення елементів технології вирощування помідора індетермінантного типу у весняних плівкових теплицях : дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філософії : за спец. 201 Агрономія : захищена 22.12.2021 / наук. кер. Г. І. Яровий ; Держ. біотехнол. ун-т. Харків : ДБТУ, 2021. 214 с.</p> <p>Войтов А. В. Підвищення ефективності діагностування гідростатичних приводів сільськогосподарських машин за динамічними характеристиками під навантаженням : дис канд. техн. наук : 05.05.11. Харків, 2018. 199 с.</p>
архівні документи	<p>Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. ЦДАГО України (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф.1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64, 64 зв., 71.</p> <p>Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</p> <p>Наукове товариство ім. Шевченка. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p>
патенти	<p>Клітка для утримання курей-несучок: пат. 151662 Україна: МПК (2022.01) А01К 31/00 А01К 31/06 (2006.01). № у 2022 00587. А. П. Палій, К. В. Іщенко, А. П. Палій; заявл. 10.02.2022; опубл. 25.08.2022, Бюл. № 34. 3 с.</p> <p>Пристрій для обробки вимені корів у доїльних залах: пат. 151014 Україна: МПК (2022.01) А01J 7/00. № у 2021 06282. К. О. Родіонова, А. П. Палій, М. С. Хіміч, А. П. Палій, Р. А. Дубін; заявл. 08.11.2021; опубл. 25.05.2022, Бюл. № 21. 3 с.</p>
депоновані наукові праці	<p>Нечитайло Ю. А. Компонування оптичної системи розгортання для навігації автономного транспортного робота та її параметри / Харків. держ. авт.-дор. техн. ун-т. Харків, 1997. 6 з: іл. Деп. у ДНТБ України 10.01.97, №4-Уі97.</p>
стандарти	<p>ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>ДСТУ ГОСТ 7.1 2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання: чинний з 2007-07-01. Київ: Держспоживстандарт України, 2007. 47 с. (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи) (Національний стандарт України).</p> <p>ДСТУ 7157:2010. Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості. Уведено вперше ; чинний з 2010-03-11. Київ : Держспоживстандарт України, 2010. 18 с. (Інформація та документація) (Національний стандарт України).</p>

	<p>ДСТУ 8302-2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Уведено вперше ; чинний з 2016-07-01. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 16 с.(Інформація та документація) (Національний стандарт України).</p> <p>ДСТУ 3017:2015. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять. [На заміну ДСТУ 3017-95 ; чинний з 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. IV, 38 с. (Інформація та документація) (Національний стандарт України).</p> <p>ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
бібліографічні покажчики	<p>Нанка Олександр Володимирович : біобібліогр. покажч. пр. за 1987-2021 рр. : до 60-річчя від дня народж. / Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. П. Василенка, Наук. б-ка ; уклад.: Е. М. Бочарова та ін. ; наук. ред. Н. М. Ніколаєнко. Харків : ХНТУСГ, 2021. 77 с.</p> <p>Дисертації, захищені в спеціалізованих вчених рада ХНТУСГ (1959-2020 рр.) : бібліогр. покажчик : до 90-річчя Харків. нац. техн. ун-ту сіл. госп-ва ім. П. Василенка / Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. П. Василенка, Наук. б-ка ; уклад.: Е. М. Бочарова, Т. Б. Богданова , В. В. Руденко ; наук. ред. Н. М. Ніколаєнко. Харків : ХНТУСГ, 2020. 116 с.</p> <p>Наукові праці співробітників механіко-технологічного факультету Харківського національного технічного університету сільського господарства за 2001-2005 рр: бібліогр. покажчик / уклад. : Т. В. Новікова, Л. О. Кучерявенко, Т. Б. Соколовська, С. М. Кіреєва ; Бібліотека ХНТУСГ. Харків, 2006. 191 с.</p>
каталоги	<p>Каталог гібридів ріпаку 2015 : каталог. Київ. : ОЦ Сенатор, 2015. 31 с. : фото.</p> <p>Каталог наукових послуг Харківського державного технічного університету сільського господарства / М-во аграр. політики України, ХДТУСГ; підготув.: Д. І. Мазоренко, Л. М. Тіщенко, П. М. Заїка, С. І. Васильєв. Харків, 2001. 86 с.</p>
Частина видання	
розділ книги	<p>Ніколаєнко Н. М., Давидова І. О. Система інформаційно-ресурсного забезпечення фахівців туристичної галузі України Феномен туризму: розмаїття сенсів : монографія. Харків : Стильна типографія, 2019. Розділ: 3. С. 123-132.</p> <p>Пилипенко С. Г. Інтерпретація землі в умовах медійної сучасності. Медиа и философия: грани взаимодействия : монографія / А. П. Алексеенко, М. В. Бейлин, Л. М. Гандзюк и др.; под ред.: Л. Н. Дениско, С. А. Заветного. Харьков : Право, 2017. Гл. 2, подразд. 2.7. С. 114–121.</p>

<p>тези доповіді, матеріали конференції</p>	<p>Динамічний моніторинг технічного стану стартерних акумуляторних батарей в процесі їх життєвого циклу згідно процедур battery care and battery management / О. А. Макогон та ін. Автомобільний транспорт в аграрному секторі: проектування, дизайн та технологічна експлуатація : матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф., м. Харків, 10 груд. 2021 р. Харків : ДБТУ, 2021. С. 110-116.</p> <p>Шевченко С. А. Моделювання впливу обслуговування машин рослинництва за станом перед технологічною операцією на втрати врожаю. Комплексне забезпечення якості технологічних процесів та систем : зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 10-12 трав. 2018 р.). Чернігів, 2018. С. 222–224.</p> <p>Висоцька Н. Ю., Хромуляк О. І. Сучасні проблеми лісовідновлення сосни звичайної (<i>Pinus silvestris</i> L.) в умовах Київського Полісся. Ліс, наука, молодь : матеріали VI Всеукр. наук.- практ. конф. здобувачів, магістрів, аспірантів і молодих вчених (м. Житомир, 22 листоп. 2018 р.). Житомир, 2018. С. 33.</p>
<p>стаття з довідкового видання</p>	<p>Новікова Т. В. Бібліотека Харківського державного технічного університету сільського господарства. Енциклопедія Сучасної України. Київ, 2003. Т. 2. С. 720.</p> <p>Тищенко Л. М. Мазоренко Дмитро Іванович. Енциклопедія Сучасної України. Київ, 2017. Т. 18. С. 489.</p>
<p>стаття з продовжуваного видання</p>	<p>Заєць В. М. Оцінка залишкових напружень та деформацій навколо включень карбідів при охолодженні евтектоїдної сталі стійок культиватора. Вісник Харків. нац. техн. ун-ту сіл. госп-ва ім. П. Василенка : зб. наук. пр. Харків, 2018. Вип. 197: Деревооброблювальні технології та системотехніка лісового комплексу. С. 266–273.</p> <p>Пастухов В. І., Мельник В. І., Миронов П. А. Уточнення моделі розрахунку коефіцієнта використання часу зміни на механізованих польових роботах. Науковий вісн. НАУ : зб. наук. пр. Київ, 2007. Вип. 107, Ч. 1. С. 295–301.</p>
<p>стаття з періодичного видання (журналу, газети)</p>	<p>Лисиченко М. Л., Хандола Ю. М., Гузенко В. В. Аналіз шляхів керування енергоспоживанням електроприводів об'єктами АПК. Інженерія природокористування. 2021. № 4 (22). С. 89-93.</p> <p>Суска А. А. Особливості становлення та функціонування регіональних ринків соціально-екологічних послуг. Інтелект XXI. 2018. № 4. С. 51-59.</p> <p>Дудник О. Мотивація – запорука формування кваліфікованих керівників. Світоч знань. 2018. берез.-трав. (№ 143/145). С. 9.</p> <p>Evaluation of the Reliability of Transport Service of Logistics Chains / Victor Vojtov et al. International Yournal of Engineering & Technology. 2018. Vol. 7, No 4.3. P. 270-274.</p>

рецензії	<p>Гришин І. Я. Старий та новий вид спілкування [рецензія]. Філософія спілкування: філософія, психологія, соціальна комунікація. 2015. № 8. С. 221–222. Рец. на кн.: Грабарь Н. Г. Спілкування в бібліотеці: теоретико-методологічний аналіз : монографія. Харків : Майдан, 2015. 354 с.</p> <p>Csikos R., Garcia E., Worley R. Book Reviews. Journal of Criminal Justice Education. 2010. Vol. 21, No. 1. P. 93–99. Review of the book: Beck E., Britto S., Andrews A. In the shadow of death: Restorative justice and death row families. Oxford, NY: Oxford University Press, 2007. 336 p.</p>
<i>Електронні ресурси</i>	
Приклади	<p>Електротехніка і електроніка : метод. вказ. до лаб. роботи № 1: Дослідження лінійного електричного кола змінного струму з послідовним з'єднанням активного опору (R), котушки індуктивності (L) та конденсатора (C) / авт.-уклад.: Н. Г. Косуліна, П. О. Кравченко, Г. А. Ляшенко. Харків, 2018. 22 с. URL: http://internal.khntusg.com.ua/fulltext/PAZK/UCHEBNIKI/36468.pdf (дата звернення: 21.01.2019).</p>
<i>ЗАКОНОДАВЧІ ТА НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ</i> <i>(Нормативно-правові та інші юридичні акти, опубліковані в офіційних джерелах оприлюднення, в тому числі електронні ресурси)</i>	
Приклади	<p>Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.</p> <p>Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.01.2019).</p> <p>Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. Офіційний вісник України. 2017. № 20. С. 136–141.</p> <p>Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013. Офіційний вісник України. 2013. № 50. С. 18.</p> <p>Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва : постанова КМ України від 01.03.2017 № 130. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/130-2017-п (дата звернення 05.02.2019).</p>

Навчальне видання

ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА

Методичні вказівки
до проходження переддипломної практики

Укладачі:

ПОЗНЯКОВА Світлана Іванівна
СУСКА Анастасія Анатоліївна
БІЛА Юлія Миколаївна
ШВИДЕНКО Інна Миколаївна
БУЛАТ Андрій Геннадійович
КРАВЧЕНКО Людмила Іванівна
РАСПОШНА Світлана Петрівна
ПАСТЕРНАК Володимир Петрович
НАЗАРЕНКО Віталій Васильович
ВЕЛИЧКО Олександр Борисович
ДІДЕНКО Максим Михайлович
ГОРОШКО Віталій Віталійович
ГАРМАШ Анна Василівна

Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman
Папір для цифрового друку. Друк ризографічний.

Ум. друк. арк. 1,9. Наклад 100 пр.
Державний біотехнологічний університет
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44